

Raidantuoksukääpä

Doftticka

Haploporus odorus

Uhanalaisuusluokka (IUCN): vaarantunut (VU)

Uhanalainen (LSA 521/2021)



Luonnehdinta

Raidantuoksukääpä on monivuotinen ja sen itiöemä on ulkoneva. Se on nuorena kyhmymäinen, vanhana kiilamainen tai kaviomainen, keskikokoinen ja puumaisen kova. Yläpinta on kupera ja väriltään himmeä, aluksi kermanvalkea, myöhemmin kellanruskea tai ruskeapilkkuinen ja vanhoilta osiltaan harmaa. Alapinta on kermanvalkoinen. Pillit ovat pyöreät ja niitä on noin 4 millimetrillä. Tuoreena ja kuivattuna raidantuoksukääpä tuoksuu voimakkaasti anikselle tai kumariinille. Myös lajin aiheuttama valkolaho on hyväntuoksuisista. Varsinkin kostealla ilmalla raidantuoksukäävän voi löytää ilmassa leijuvan aniksen tuoksun perusteella.

Elinympäristö ja levinneisyys

Raidantuoksukäävän isäntäpuu on raita, ja kääpä kasvaa elävissä, useimmiten vanhoissa ja ränsistyneissä puissa rungon painanteissa. Se voi kasvaa varsin korkealla (jopa yli 3 m), jolloin kääpä jää helposti huomaamatta. Kasvupaikat ovat tyypillisesti kuusivaltaisissa ja tiheissä metsissä sellaisilla paikoilla, joilla ilman suhteellinen kosteus on korkea. Tällaisia ovat esim. rämeläikun tai muun kosteikon viereiset rinnet tai järvenrannan läheiset alueet. Raidantuoksukääpää esiintyy eteläisintä Suomea ja pohjoisinta Lappia lukuun ottamatta harvinaisena koko maassa.

Nykytila ja uhkatekijät

Raidantuoksukäävän harvinaistumisen pääsyyinä on suurten raitojen hävittäminen hakkuiden yhteydessä ja nuorempienkin raitojen raivaaminen harvennushakkuiden yhteydessä.

Hoitosuositukset

Raidantuoksukäävän esiintymispaikka tulisi rajata hakkuun ulkopuolelle. Raidantuoksukääpä ei vaadi täysin koskemattomaa metsää, mutta kostean pienilmaston turvaamiseksi esiintymispaikan ympäristö tulisi säilyttää jatkuvasti peitteisenä. Maaston muodot tulisi huomioida hakkuiden suunnittelussa, jotta käävän isäntäpuu ei pääse kaatumaan myrskyssä. Esiintymispaikan ympäristössä olisi suositeltavaa säästää kaikki raidat. Raidantuoksukäävän esiintymää voi tukea valitsemalla esiintymisalueen metsissä säästöpuiksi raitoja.

Lähteet

- Kotiranta, H., Saarenoksa, R. & Kytövuori, I. 2009. Suomen kääväkkäiden ekologia, levinneisyys ja uhanalaisuus. – Norrlinia 19: 1–233.
- Kotiranta, K. & Niemelä, T. 1996. Uhanalaiset käävät Suomessa. 2. uudistettu painos. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. Ympäristöopas 10. 184 s.
- Niemelä, T. 2005. Käävät, puiden sienet. Luonnontieteellinen keskusmuuseumi, Kasvimuseo, Helsinki. 319 s.

Kuva: Johanna Hallman